

CONTRIBUȚII LA PROBLEMA RELAȚIILOR ECONOMICE DINTRE TRANSILVANIA ȘI ROMÂNIA ÎN PERIOADA RĂZBOIULUI DE INDEPENDENȚĂ

Războiul de independență din anul 1877—1878 a prilejuit nu numai ridicarea pe o treaptă superioară a relațiilor frățești dintre românii din România și cei aflați încă sub jug străin, ci a favorizat și strânse legături comerciale între ei. Războiul de independență a dat posibilitate transilvănenilor să pună la dispoziția luptătorilor români cantități mari de produse materiale necesare purtării acestui război, contribuind și pe această cale la susținerea greutăților prilejuite de el. Acest aspect al raporturilor românești este prea puțin cunoscut de istoriografia noastră. Lucrările de specialitate nici măcar nu l-au semnalat, deși presa vremii, mai ales cea maghiară din Transilvania, atrage mereu atenția autorităților asupra lui și le cer să ia măsurile convenite pentru a-l opri sau cel puțin pentru a-l restrânge la minimum posibil. Studiul prezent dorește să pună la dispoziția specialiștilor câteva din articolele apărute în presa maghiară din Transilvania, articole care comentează această latură a raporturilor românești din timpul războiului de independență.

Încă în ziua de 24 aprilie 1877 ziarul „Ébredés“ din Cluj aduce știrea că „gubernul român a făcut oferta sibienilor“ arătându-le că este dispus „să cumpere pe bani toată încălțămîntea bărbătească pe seama României“. Oferta nu a rămas fără răspuns, deoarece, după cum informează același ziar, „meseriașii sibieni s-au pornit la lucru cu ambele mâini“.

În luna mai și iunie alte trei ziare transilvănene: „Kelet“ și „Magyar Polgár“ din Cluj și „Alföld“ din Arad semnalează prezența unor ofițeri ruși la Brașov veniți să cumpere cai și tutun pentru armatele luptătoare, ofițeri care au fost primiți cu mare bucurie și ospitalitate nu numai de către cetățenii români ai orașului, ci și de către ofițerii maghiari, în pofida atitudinii de neutralitate luată de conducerea monarhiei și a pozițiilor proturcești adoptate de unele cercuri politice maghiare.

Făcînd un bilanț asupra raporturilor comerciale dintre Transilvania și România din timpul războiului de independență, ziarul „Kelet“ din Cluj, din luna martie 1878, arată că „ele au luat proporții uriașe“, iar punctul central al lor a fost Brașovul, care s-a transformat într-un imens depozit de materiale de război și alimentare. „Gara, depozitele ei și chiar întregul oraș — arată același ziar — sînt încărcate cu alimente și alte mărfuri de acest gen“. Pentru a putea înțelege mai bine proporțiile atinse de acest comerț, ziarul arată că zi de zi au fost încărcate circa 300—400 de căruțe cu alimente și trimise spre România, pentru ca în zilele următoare numărul lor să sporească neconținut. La reîntoarcerea lor din România ele vin încărcate cu porumb ce urma să fie transformat în spirt și retrimis în România, „astfel încît fabricile noastre de spirt abia au putut face față acestor cerințe mari“. Proporții mari a luat și exportul de cereale, pe seama căruia a fost necesară construirea la Brașov a unui depozit nou în lungime de 95 de

stînjeni. Toate fabricile și atelierile de postav din Brașov și împrejurimi au fost supraîncărcate cu tot felul de produse de postav comandate de România. Numai numărul cojoacelor de iarnă comandate s-a ridicat la 60.000, la care se adaugă numărul mare de pături, de cergi și de alte produse de îmbrăcăminte. O înflorire deosebită a înregistrat și comerțul cu căruțe, roți de căruțe și roabe, tocmai ca urmare a transporturilor masive de produse spre România.

Chiar și comerțul de tranzit a luat „proporții necunoscute pînă acum” — arată același ziar. Astfel, numai prin vama Brașov au fost trecute 36 de tone de aur (bani de aur) probabil pe seama rușilor“.

Ziarele arată că acest comerț a fost practicat deopotrivă de români, de sași, de secui și de ciangăi, că el a adus un cîștig deosebit nu numai producătorilor și exportatorilor, dar și cărăușilor, care cu ocazia unui singur drum pînă la Brașov și înapoi au cîștigat între 120—150 de florini ș.a.m.d.

Iată deci că nu greșim atunci cînd afirmăm că războiul de independență a prilejuit intensificarea relațiilor comerciale dintre Transilvania și România, transilvănenii contribuind din plin la susținerea materială a războiului purtat de frații lor de peste Carpați.

În continuare publicăm cîteva din aceste articole.

II. „Știri zilnice

Războiul oriental, devenit iminent, a adus ceva și pentru Sibiu. Anume, guvernul român a făcut propunerea că în schimbul plății cu bani gheață va cumpăra pe seama României toată încălțămîntea bărbătească. Meseriașii din Sibiu, desigur, au îmbrățișat munca cu ambele mîini.“

„Ebredés“, Cluj, an. II, nr. 93 din 24 aprilie 1877.

II. „Știri zilnice

Potrivit unor știri sosite din părțile ardelenne ale țării — arată Nemzeti Hir-lap [Gazeta Națională] — printre cetățenii de limba română din județele sudice ale Transilvaniei se învîrt din nou, în ultimele zile, călători ruși și de un timp încoace s-a constatat punerea în circulație a unei cantități mai mari de ruble rușești. Potrivit unor știri, autoritățile au fost sesizate de acest fenomen“.

„Kelet“, Cluj, an. VII, nr. 114 din 20 mai 1877.

III. „Ofițeri ruși la Brașov

Din Brașov ne-a parvenit următoarea știre la 17 iunie: 2/3 din cetățenii orașului Brașov (respectiv românii) sînt în mare sărbătoare. Deja de trei zile în oraș se află un general rus, un maior și doi căpitani ruși care au venit prin vama Tomis... cei patru ofițeri ruși au venit să cumpere cai și tutun. Ofițerii noștri îi primesc cu atîta ospitalitate și bucurie încît... nici la Petersburg nu s-ar împărtăși de mai mare onoare. Caii cumpărați sînt probați la »Reichschule« în prezența ofițerilor, iar ei se plimbă atît de mîndri în oraș, de parcă ar fi asediat deja Constantinopolul“ .

„Alföld“, Arad, an. XVII, nr. 144 din 24 iunie 1877.

IV. „Ofițeri ruși la Brașov

Din Brașov primim știrea: 2/3 din populația orașului Brașov sînt în sărbătoare (respectiv românii). Deja de trei zile la Brașov se află un general rus, un maior și doi căpitani... ofițerii noștri i-au primit cu multă ospitalitate și bucurie“.

„*Magyar Polgár*“ — Reggeli kiadás, [ediția de dimineață], nr. 25 din 24 iunie 1877.

V. „Știri zilnice

Am mai avut posibilitatea, cu altă ocazie, să arătăm ce mare avînt a luat comerțul și industria Brașovului și a regiunii sale ca urmare a războiului ruso-turc. Și acest avînt..., se vede, nu vrea nici un pic să scadă. După cum sîntem informați, exportul de cereale din regiunile transilvănene spre răsărit, spre Brașov a luat proporții atît de mari, încît acolo a fost necesară construirea unui depozit de cereale lung de 95 de stînjani. Toți meseriașii și toate fabricile de postav din Brașov și din regiune sînt supraaglomerate de comenzile făcute. Numai numărul cojoacelor de iarnă comandate se ridică la 60.000 de bucăți; în afară de aceasta toți acei din oraș și din împrejurimi care se ocupă cu cioplitul pregătesc numai căruțe, roabe și în general diferite vehicule. Și comerțul de tranzit a luat proporții necunoscute pînă acum. Nu demult au fost transportate prin Brașov 36 tone de aur (monede de aur) ... Cu un cuvînt Brașovul a făcut o afacere minunată cu ajutorul problemei orientale.“

„*Kelet*“, Cluj, an. VIII, nr. 41 din 19 februarie 1878.

VI. „Traficul comercial dintre Brașov și București

Este un fapt cunoscut că de la izbucnirea războiului ruso-turc traficul nostru comercial a luat proporții uriașe, din care o parte considerabilă i-a revenit liniei ferate maghiare răsăritene... Punctul extrem al acestei linii este Brașovul, de unde apoi începe transportul cu carele... De la izbucnirea războiului oriental orașul nostru se aseamănă cu un depozit uriaș. Gara, depozitele acesteia și chiar orașul întreg este înțesat cu alimente și cu mărfuri de acest gen. Nici nu poate fi descrisă acea neconținută furnicare, forfoteală, acea neconținută încărcare și descărcare, cumpărare și vînzare, acea permanentă alergătură, acel nefcetat zgomot ce domină orașul. Pentru a putea fi înțeles acest lucru, trebuie văzut la fața locului.

Pentru a avea o imagine cît de sumară asupra traficului comercial de aici este suficient să amintim că zilnic sînt încărcate circa 300—400 căruțe spre România, care abia au fost pornite spre trecătoarea Tomis, că pe calea ferată sosesc și mai multe produse, iar furnizorii se plîng neconținut de lipsa cărăușilor.

Dacă omul privește acele șiruri nesfîrșite de căruțe care pornesc din Brașov cu cîte cinci—șase cai mușchiuși în față, șiruri formate din cîte 50—60 de căruțe, din români, secui, ciangăi, sași, amestecați deopotrivă, ar socoti că acesta este apogeul traficului comercial, deși nu corespunde adevărului deoarece el nu satisface decît în parte necesitățile...

Nu poate fi negat nici faptul că creșterea în proporții atît de mari a traficului comercial a favorizat prosperitatea unor clase sociale cărora le-a deschis un izvor nesecat de cîștiguri îmbelșugate; în primul rînd trebuie să amintim pe cărăuși și clasele mai de jos care trăiesc de pe urma muncii lor cu palmele.

Din informațiile obținute direct de la respectivele persoane putem să afirmăm că un căruțaș cu patru cai, dacă face un transport cu carul propriu și nu preocupătește nici o oboseală, câștigă cu un singur drum de la Brașov la București și înapoi circa 120—150 de florini... Aceasta deoarece și din România căruțele se reîntorc încărcate. Ce se aduce oare din România? Porumb! Mari cantități de porumb sînt aduse în Transilvania din România. De ce? Pentru ca să fie retrimise în România sub formă de rachiu... Mai ales azi iarnă fabricile noastre de spirt abia au reușit să producă cantități suficiente de spirt. După cum se știe la noi anul trecut a fost o slabă recoltă de porumb și de aceea porumbul necesar spirtului a fost adus din România.

Clasele de jos au fost solicitate apoi pentru încărcatul și descărcatul produselor, pentru despachetatul și ambalatul lor, astfel încît în acest domeniu s-au auzit chiar plîngerii privind lipsa brațelor de muncă.

O altă clasă care a fost favorizată de război... a fost cea care produce și comercializează postavul și cergile. Numai acela știe ce cantități de cergi, pături, postav și căruțe au emigrat de azi iarnă, care a fost martorul transportului acestor produse de la început și pînă acum. Au fost zile în care au fost expediate două-trei sute de căruțe cu aceste produse... iar industriașii s-au plîns permanent de lipsa brațelor de lucru.

„Kelet“, Cluj, an. VIII, nr. 57, din 9 martie 1878.

MARIA ROȘCA ROSEN

BEITRÄGE ZU DEN WIRTSCHAFTSBEZIEHUNGEN ZWISCHEN SIEBENBÜRGEN UND RUMÄNIEN ZUR ZEIT DES UNABHÄNGIGKEITSKRIEGES

(Zusammenfassung)

Die Abhandlung stellt den Fachhistorikern einige Aufsätze aus der ungarischen siebenbürgischen Presse zur Verfügung, die das grosse Ausmass des Handels zwischen Siebenbürgen und Rumänien in den Jahren 1877—1878 hervorheben. Den materiellen Bedürfnissen des Krieges folgend, übertraten die siebenbürgischen Industriellen die offizielle Handelspolitik der Monarchie und lieferten Rumänien grosse Mengen Getreide, Spiritus, Tuch, Decken usw., die auf einen wesentlichen Beitrag zur Unterstützung des Krieges hinweisen. Demnach wird ein bisher weniger bekannter Gesichtspunkt der Beziehungen zwischen Siebenbürgen und Rumänien zur Zeit des Unabhängigkeitskrieges angedeutet.